

BJARNE WESTERMARCK

15.1.1887-18.9.1945

Hannu Huvinen 2017

OPINNOT

Bjarne Westermarck syntyi Järvenpään eli Träskändan kartanossa vuonna 1887. Hänen isänsä oli tarkka varojenhoitaja, ei sietänyt laiskuutta eikä vetelehtimistä ja oli yhteiskunnan asioissa Tuusulassa mukana. Niin hänen, kuten ei Bjarnenkaan, terveys ollut kovin hyvä, millä oli paljon vaikutusta kartanon tuleviin vaiheisiin. Bjarne kävi lukiota Helsingissä Svenska samskolanissa, mutta ei tullut ylioppilaaksi sairasteltuaan viimeisenä vuonna, mutta jatkoi kuitenkin opintojaan Kööpenhaminan maatalouskorkeakoulussa Tanskassa, joka oli suosittu opinahjo, ja sinne riitti yleensä lukion päästötodistus. Koulu oli hyvässä maineessa, mutta Bjarne ei saanut käytyä sitä loppuun, mutta sai kuitenkin varteenotettavat tiedot rationaalisesta maataloudesta. Tietojaan hän täydensi opintomatkoilla Tanskaan ja Ruotsiin sekä Norjaan. Hän halusi jo tähän aikaan olla maatalouden uudenaikaistamisen eteenpäin viejä maatalouden ensimmäisenä miehenä. Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellinen tiedekunta oli vielä kehittymätön.

Metsänhoitaja A W Westermarckin omistuskausi venyi itsenäisyyden alkuun saakka. Huonon terveyden vuoksi hän luovutti tilan käytännöllisen hoidon jo vuonna 1908 pojalleen, joka juuri oli saanut maatalousopintonsa päätökseen. Bjarnea ei hemmoteltu. Vanha Westermarck oli tarkka, mutta nuori pari Bjarne ja Elvi erityisen pidetty. Bjarne sai lahjoja sedältään sosiologi Edvard Westermarckilta mm. postimerkkejä, joita hän näytti keräilleen. Kirjeenvaihtoa on vähän, mutta suhde Edvardiin pysyi kunnioittavana, sillä vielä vuonna 1924 hän pyysi sedältään apua isänsä asioihin.

JÄRVENPÄÄN KARTANO

Kartanon päärakennus oli rakennettu tulipalon jälkeen 1871 (purettu 1957). Bjarne Westermarck laajensi aluksi kartanon aluetta ostamalla siihen kolme lähiseudun tilaa: Haarajoki, Pietilä ja Harjula, jolloin kartano ulottui Tuomalan rajasta Nummenkylään ja Tuusulanjärvestä Sipoon rajaan. Pietilää ja Haarajokea viljeltiin yhdysviljelyksessä. Haarajoella oli 27 hehtaaria peltoa, yhteensä maata 92 hehtaaria. Pietilässä oli peltoa 100 ha. Tilan tuotantoa tehostettiin ottamalla käyttöön uudenaikaisia työvälineitä: traktoreita, viljankuivaajia ja kastelulaitteita. Väkilintojen käyttö moninkertaistettiin tuomalla niitä omilla laivoilla ulkomailta. Uusia peltoja raivattiin satoja hehtaareja. Niitä salaojitettiin sekä otettiin käyttöön uusia viljelyskasveja ja kasvilajikkeita. Vuonna 1918 perustettiin kartanoon kasvinjalostuslaitos. Karjaa lisättiin ja rakennettiin uusia karjasuojia, perustettiin oma meijeri, tiilitehdas ja valssimylly, joka oli Suomessa ensimmäisiä alallaan.

Tampereen maatalousnäyttely vuonna 1922 oli Bjarnen tähtihetkiä huolimatta siitä, että talousongelmat alkoivat vähitellen ahdistaa tilaa ja maata oli jo vähän myytäväkin, mikä sinänsä ei ollut epätavallista suurellakaan tilalla, sillä rahaa tarvittiin yhä suurempia määriä investointimenojen kattamiseen. Varoja otettiin myös metsän myynnillä. Tampereella Westermarckilla oli oma paviljonki, ja näyttelyjä varten Bjarne oli koonnut yhteenvedon Järvenpään kartanosta vuonna 1921. (Westermarckin kartanot 1921). Vuonna 1910 hän oli jo julkaissut tilahistorian Träskända gård 1742-1910.

Tiloja kutsuttiin jo silloin Westermarckin kartanoiksi, sillä tiloja oli useita, jotka kilpailivat toinen toistensa kanssa niin, että vuonna 1921 peltoa saattoi olla yhteensä noin 700 hehtaaria. Kartanossa oli konttori, missä toimistotyöntekijät selvittivät tulot ja menot. Westermarckin karjasta sonni Safety (A 1320) oli palkittu Tampereella. Westermarck kuului näyttelyn toimikuntaan vuonna 1921-1922 MTK:n nimeämänä. Osasto sai maatalousministeriön kunniapalkinnon (hopeinen haarikka) ja Bjarne Westermarck ansiokkaasta esikuvallisesta työstä uudenaikaisen maanviljelyksen harjoittajana ja maanviljelijäin talouspoliittisen järjestäytymisen johtajana kunniamaininnan.

Uudenmaan maataloustuottajien liiton ensimmäiseen johtokuntaan eli toimikuntaan valittiin Juho Jännes, Lauri Palojärvi, Bjarne Westermarck ja tilanomistaja Kaarlo Rautanen. Bjarne oli liittynyt myös Tuusulan maataloustuottajiin.

Westermarckin titteliksi vakiintui agronomi, vaikka opinnot olivatkin jääneet Tanskassa kesken. Hänen nimensä ei esiinny sitten enää liiton johtokunnan nimiluettelossa, sillä hänet valittiin syyskuun 11. päivänä vuonna 1918 MTK:n valtuuskunnan (vara) puheenjohtajaksi Jänneksen tultua valituksi virkaan ulkomailla.

JÄRVENPÄÄN TILAN TUOTANTO

Vuoden 1920 maatalouslaskenta ja toisaalta Bjarne Westermarckin kirjoittama katsaus Westermarckin kartanot antaa kuvan tilan tuottavuudesta. Maatalouslaskennassa 1920 Järvenpään kylässä Tuusulan kunnassa on Järvenpään kartanon haltijaksi merkitty Bjarne Westermarck ja maanomistaja A W Westermarck koroillaan eläjäksi. Kasvitarhaa oli Järvenpäässä 5 ha, peltoa 202 ha, luonnonniittyä 5 ja hakamaita 80 hehtaaria, metsää 250 hehtaaria eli yhteensä 542 hehtaaria. Tiedot ovat tarkkoja, sillä ne perustuivat, kuten muissakin kartanoissa, kartoitukseen, mikä sinänsä ei ollut vielä kovin yleistä.

Salaojitettuna oli 20 hehtaaria. Kartanon maat olivat pääasiassa hiekka- ja savimaita. Maat ja navetoiden rakentamistapa poikkeavat hiukan toistaan, mikä on maatalouslaskennoissa tarkoin tilastoitu. Kartanot kilpailivat keskenään, ja kaikki olivat kuin mallitiloja. Syysvehnällä viljeltiin Järvenpäässä 3 ha (kylvö 400 kg), kevätvehnällä 1,00 ha (kylvö 250 kg), syysrukiilla 9,50 ha (kylvö 1410 kg) ohralla 9,70 ha, sillä kartanossa oli sikojakin, ja kauralla 46,50 ha. Herneelle oli kylvetty 5,00 ha (kylvö 800 kg), heinän siementä 3,80 ha, rehusatoa varten oli 66,30 ha, laitumeksi 7,50 ha, vihantarehulla 8,50, turnipsilla 1,10 ha, muilla juurikkailla 6,40 ha, perunalla 3,00 ha, kesantona 25,50 ha eli yhteensä 202 hehtaaria, mitkä oli vahvistettu kartanon isännöitsijän Wolmar Skogbergin allekirjoituksella ja Bjarne Westermarckin leimalla.

Stenbackassa ei ollut kasvitarhaa. Se oli entinen kartanon torppa, kuten muutkin sivutilat, mutta saatettu nyt Westermarckin toimesta uudenaikaiseen viljelyyn. Stenbackassa oli peltoa 136 ha, hakamaata 111 ha, metsää 100 ha, yhteensä 347 ha. Ojitettuna oli 12,00 ha. Tässä, kuten Järvenpäässä, oli omistajana A W Westermarck ja haltijana Bjarne Westermarck. Uutisviljelyksessä oli 17 ha. Tilan isännöitsijä Wolmar Skogberg oli antanut tiedot Westermarckin leimalla varustettuna. Syysvehnää oli tilalla 1,60 ha, kevätvehnää, 0,60 ha, ruista 11,40 hehtaaria, ohraa 0,80 ha ja kauraa 42,00 ha. Herneellä oli 2,30 ha, vihantarehulla 7,15 ha, muilla juurikkailla 5,0 ha, perunaa 1,22 ha, muilla kasveilla 2,04 ha ja kesantona 12,00 ha. Stenbackassa oli Terijoelta vuonna 1926 tuotu huvilatyylinen päärakennus.

Seutulassa oli maanomistajanakin Bjarne Westermarck. Tilalla oli kasvitarhaa 2 ha, peltoa yhteensä 164 ha, 20 ha lampaille ja metsää 100 ha, yhteensä 286 ha. Putkilla oli ojitettu 12 ha ja muilla aineilla 15 ha. Bjarne oli edelläkävijä salaojituksessa ja kuului myös Salaojayhdistyksen hallitukseen. Salaojituksessa oli alussa paljon vaikeuksia. Ojat kaivettiin lapiolla, ja Westermarckin salaojituksia vähän arvosteltiin, mutta ne olivat välttämättömiä traktoreitten käytön vuoksi. Tilalla oli toisin kuin muilla tiloilla katollinen lantäsäiliö. Syysvehnää oli 2,00 ha, ruista 17,50 ha, ohraa 5,60 ha, kauralla 56,90 ha, herneellä 3,80 ha, heinää 42,37 ha. Vihantarehua oli 5,90 ha, turnipsilla 0,40 ha ja muilla juurikkailla 4,35 ha, perunaa 2,68 ha ja kesantona oli 9,00 ha. Seutulassa oli valkeaksi rapattu päärakennus tontin eteläosassa. Rakennusta voitiin pitää 1900-luvun huvilatyylin myöhäisenä tuotteena.

Änäsin kartano lähellä Sipoon rajaa oli myös Westermarckin omalla nimellä. Siinä oli peltoa 112 ha, hakamaita 38,00 ha, metsää 125 ha, salaojitettuna 8 ha. Rukiilla oli 11,30 ha, ohraa 1,62 ha, kauraa 27,20 ha, heinää rehua varten 51 ha, 18,8 ha vihantarehua, 4,80 ha turnipsia, perunaa 1,70 ha ja uutiskylvöä oli 20,75 ha. Joen

puolella oli 1917 sementistä rakennettu navettayhdistelmä, jossa oli myös talli. Pienessä mäntymetsikössä sijaitseva päärakennus oli täysin uudenaikainen keskuslämmityksineen. Kahden kartanon työnjohtajan hallussa oli kaksi huonetta. Maatalouslaskennasta huomataan, että kaikki kartanot olivat huolellisessa yksityiskohtaisessa viljelyssä kaikkialla. Toisaalta nähdään, että kahdella viimeksi mainitulla tilalla oli uutisviljelyä paljon, mikä kertoo siitä, että kaikkia maita ei vielä ollut saatu kunnolla viljelyskäyttöön, jotta kartanon talous olisi kohentunut.

Pääkartano oli Tuusulanjärven rannalla tunnin rautatiematkan päässä Helsingistä. Vasta vuodesta 1910 lähtien on raivattu voimallisesti uutta maata, jolloin on syntynyt muutamia aivan uusia taloja. Seutulaan on lisätty erinäisiä kauramaita ja uutisviljelyksiä 160 hehtaaria. Viljelty pinta-ala oli vuonna 1921 yhteensä 700 ha. Viimeisen kymmenen vuoden aikana on 400 hehtaaria raivattu uutismaata auran ja traktorin alaiseksi. Vuonna 1920 on tullut uutena kasvina sokerijuurikas, jota Westermarck innokkaasti viljeli ja vei eteenpäin ollen perustamassa Raakasokeri Oy:tä, joka myöhemmin ennen lopettamista oli Salon sokeritehdas, sittemmin Suckros.

Puutarhanhoitoa oli alkuun vain omiksi tarpeiksi, mutta sitäkin vuosi vuodelta laajennettiin. Pulavuosina kehittyi puutarhan hoito huomattavassa määrin. Juurikkaita, puutarhaherneitä sekä tomaattia, jota viljeltiin tomaattihuoneissa Järvenpään ja Seutulan kartanoissa, vietiin myytäväksi. Kaalia ja juurikkaita myytiin vuosina 1918 ja 1919 100.000 markan arvosta kumpanakin vuonna. Tavara oli kysyttyä. Varsinkin vuodesta 1916 lähtien on siemenviljelyä.

Tilalla, joka oli lähellä maan pääkaupunkia, ei harjoitettu varsinaista metsätaloutta, vaikka siellä oli metsänvartija Matti Uusitalo. Laajassa määrin se oli saanut väistyä viljellyn maa-alueen tieltä, polttopuuta otettiin. Metsänhoito oli maanviljelysseuran vastuulla, ja vasta vuonna 1938 perustettiin Tuusulaan metsänhoitoyhdistys. Westermarck ei ollut Tuusulan maamiessseurassa.

Karja oli aikaisemmin vain välttämätön paha lannoitusta varten, mutta sitten sitä alettiin kohentaa ostamalla vasikoita Kellokosken, Gergnäsin ym. kartanoista sekä Tammisaaren markkinoilta. Vuonna 1908 ostettiin Mustialasta sonni Lasse Robb (A 443). Syksyllä 1914 tuotettiin eläimiä Skotlannista. Karjakanta vuonna 1920 oli Hogmanay (3465), Lasse Robb (A 443), Lord Caldwell A 678 ja Safety A 1320.

Vuonna 1910 oli 130 lypsävää, 8 sonnia, 45 hiehoa ja 31 vasikkaa. Vuonna 1909 tuotos 2118 kg eläintä kohti oli aika hyvä. Maitomäärä vuonna 1910 oli 297.000 kg, mutta vuonna 1921 jo 952.000 kg. Lypsy vuonna 1914 oli 2354 kg ja 1921

3073 kg. Rasva nousi myös selvästi. Lehmiä oli vuonna 1914 194, mutta 1921 jo 310. Vuonna 1917 lehmiä oli 340 ja 1918 313, hiehoja 1914 62, 1917 142, 1918 100, sonneja oli 7-9 vasikoita hankittu vuonna 1918 lisää. Näistä luvuista huomataan karjanhoidon voimaperäistymisen ja toisaalta kansalaissodan tuottaman vahingon karjakannalle. Karjan tuotanto oli jo sellainen kuin yleensä oli Suomessa 1930-luvulla.

Ruoka-aineokset talvella olivat 7 kiloa heinää, kaurajauhoja 5,5 kg ja saman verran mäskiä. Vuodesta 1902 oli kesänavetta-ruokintaa sisäruokintana, laitumella nuori karja sai säännöllistä liikuntaa.

Karjatalous 1921 poikkesi suuresti edeltäjistään, sillä vuonna 1920 karja oli ehtinyt toipua vuoden 1918 onnettomuudesta. Syysruokinnassa annettiin heinää vähän, tuorerehuruokintana runsaasti sokerijuurikasjätettä ja lanttua.

Tuloksia vertailtiin karjakartanoiden välillä. Kilpailuun vaikutti puhtaus ja maidon käsittely. Maatalous oli kunniassa. Maitoa toimitettiin pikkutinkeinä Helsinkiin, missä Järvenpään maidolla oli hyvä maine. Vuonna 1914 toimitettiin 1200 litraa päivässä 300 ostajalle, vuonna 1921 470:lle asiakkaalle 1800 litraa. Vuonna 1921 suurin maidontuotanto oli 950.000 litraa vuodessa. Helsingin terveystoimikunta huolehtivat siisteydestä, työntekijöillä oli puvut. Meijeri tuli 1917. Sitä ennen maito lähetettiin jäädytettynä pikajunalla lyijytetyissä astioissa Helsinkiin. Kartanoista neljässä oli uudenaikaiset navetat, viidennessä 1919 uusi tiilinen navetta oli väliaikaisesti sikojen hallussa, kunnes nuori karja oli ehtinyt kasvaa. Kesällä maidon käyttäjät olivat maalla, ja vuonna 1921 perustettiin siksi juustomeijeri, joka tuotti Chester-juustoa. Karjalle oli karjantarkkailuyhdistys ja maidon myyntiosuuskunta. Westermarck kokeili menestyksellisesti tomaattia, melonia, arbuusia, maa-artistokkaa ja parsaa.

Vuonna 1909 rakennettiin Seutulän uusi päärakennus tiilestä ja navetta 110 lehmälle. Joka vuosi rakennettiin työväen asuntoja kartanon alueelle, Stenbackaan ja Ånäsiin 100 lehmälle navetat, uusia latoja tehtiin vuosittain. Niinpä palovakuutus oli 36.200 mk. Karjaa myös välitettiin mm. Artjärven Ratulaan. Kartanot pyrkivät kohentamaan karjakantaa vaihtamalla eläimiä.

Kartanossa oli niittokoneita ja hevosharavia, 2 itsesitojaa ja 10 itseluovuttavaa puintikonetta. Traktorit olivat olleet jo 5 vuotta. Vuonna 1921 kaksi traktoria, joiden kannattavuus oli laskettu. Ne olivat kyntäneet 87,7 ha ja äestäneet 284 ha, joista tuli kustannuksia 50.782 mk, joka oli hehtaaria kohden 134 mk. 60 hehtaaria oli ojissa tiiliputkilla. Muokkaus voitiin tehdä syvemmälle, apulantoja käytettiin

reippaammin. Syysvehnälajike Thule oli hyvä ja antoi vehnää 2476 kg:n sadon ja Suomen maatiaisvehnä 2541 kg.

Vuonna 1921 rukiin vei halla mutta kauraa tuli 1909 kg ja useilla lohkoilla 2500 kg:n tuotto. Musta kaura antoi hyvän tuloksen. Juurikasta korjattiin 13,5 hehtaarin alalta 275.388 kg eli hehtaaria kohti 20.485 kg, sokerijuurikkaan siementä 935 kg puolelta hehtaarilta itävyydeltään 93 %.

Tilan koneistaminen paransi tuottavuutta Puitiin suoraan pellolla. Traktori oli tärkeä syystöissä, jotta ehdittiin saada kaikki pellot peittoon talvea varten ja saada kylvetyksi myös syysviljoja.

Vaikka Järvenpään kartano oli jo A W Westermarckin aikana huomattava suurtila, ei nuori Westermarck tähän tyytynyt. Hänen silmissään häämötti sellainen suurtila, joka pystyy käyttämään hyväkseen kaikkia uudenaikaisen maataloustieteen- ja tekniikan tarjoamia mahdollisuuksia ja joka voisi kokeiluillaan olla hyvänä esimerkkinä maataloudelle, joka oli huomattavasti jäljessä Skandinavian maista. Maata raivatessa oli käytössä monia kymmeniä kuokkamiehiä palkkanaan 12 markkaa aarilta, joka oli hyvä palkkio. Pinta-ala kasvoi 524 hehtaarista 698:een. Tähän aikaan oli raivaaminen kallista etenkin niin suuressa määrin kuin Westermarck teki.

Tavallisesti suurtilat olivat sitä heikommin viljeltyjä, mitä suurempia ne olivat pellostaan, mutta näin ei Westermarckilla ollut. Parhaita kasvilajikkeita hankittiin Ruotsista, sillä kotimaasta ei niitä saanut vuosisadan alussa, koska ei ollut kotimaista laajaa siemenviljelystä.

KASVINJALOSTUSLAITOS

Vuonna 1906 aloitti silloiseen Tuusulan pitäjään kuuluneen Korson aseman läheisyydessä toimintansa Suomen kylvösiemenyhdistyksen koe - ja kasvinjalostustoiminta, joka oli ensimmäinen varsinainen kasvinjalostuslaitos Suomessa.

Hyvin alkanut jalostustyö Korson koeasemalla ei jatkunut pitkään ja valtionapukaan ei sitä pelastanut. Toimintaa jatkettiin Tammistossa Hankkijan kasvinviljelylaitoksella. Kolme vuotta Korson koeaseman lopettamisen jälkeen perustivat A W ja Bjarne Westermarck kasvinjalostuslaitoksen Järvenpäähän. Jalostustoiminnan aloittaminen täällä liittyi kartanon nopeaan nousun maatalouden mallitilaksi. Taustana oli Westermarckin pitkä kiinnostus asiaan, johon oli ulkomaan matkoillaan perehtynyt. Hän oli harjoittanut Järvenpään kartanon pelloilla

säännöllisen viljelyn ohella käytännön koetoimintaa lannoitteilla ja kasvilajikkeilla. Hän oli huomannut myös sen taloudelliset mahdollisuudet.

Ensimmäiset viljely- ja jalostuskokeet järjestettiin kartanon pellolla kesällä 1918. Tutkimus - ja koetoimintaa johti kasvitieteen maisteri Vilho A Pesola. Väliaikainen laboratorio oli Seutulan kartanon päärakennuksessa. Sitten Seutulan tien varteen rakennettiin kasvinjalostuslaitoksen uusi päärakennus.

Vahvistaakseen jalostustoiminnan taloudellista pohjaa Westermarck muodosti laitokseen Suomen kylvösiemen Oy:n A W Westermarckin ja Agros Oy:n kanssa. Westermarckin kasvinjalostuslaitos myytiin Agros Oy:lle Helsingistä, ja kasvinjalostuslaitoksen kolmanneksi johtohenkilöksi ja jalostajaksi tuli Otto Meurman. Koekenttiä varten varattiin 20 hehtaaria. Vuoden 1922 keväällä yhtiölle valmistui kartanon meijerin lähelle komea uudenaikainen rakennus sekä valssimylly (vehnämylly), lajissaan ensimmäisiä Suomessa. Westermarckin kartanoa esittelevässä elokuvassa on esillä juuri kasvinjalostustyö ja toisaalta Allwork-traktorit.

Kesinä 1921 ja 1922 koeruutujen luku nousi jo yli 5000:een. Laitoksella kävi runsaasti retkeilijöitä. Laitos osallistui omalla osastolla Tampereen vuoden 1922 näyttelyyn. Vuonna 1923 tuli vararikko, ja lupaavasti alkanut kasvinjalostustyö loppui. Kesällä töitä viimeisteltiin valtionavun turvin. Jalostus jatkui Tikkurilassa ja Jokioisissa. Pellot myytiin kokonaisuudessaan asuntotonteiksi. Westermarck vapautettiin yhtiöstä.

Westermarck alkoi ostaa puuta Mäntsälästä, Pornaisista ja jopa Lammilta. Halkoja toimitettiin Helsinkiin, jossa puuta meni paljon. Hän osti pari hyvää metsätilaa: Palkintomaa Uudellakirkolla ja Leppälä Saarijärveltä. Westermarck toimi siis myös Itä-Suomessa ja oli Viipurissakin pankkiasiakas. Laajatkan liiketoimet eivät kuitenkaan korjanneet taloutta ja oli turvauduttava pankkiluottoon. Maan itsenäistyminen toi uusia tehtäviä. Hän oli Pellervon johtokunnan jäsen 1918-1919, Hankkijassa 1918. Tähän aikaan Westermarck oli toimeliain. Hän oli läpi rehellinen ja luotti ihmisiin. Hän omisti myös Janakkalassa Alaspään kartanon osake-enemmistön. Se oli edistynyt tila, mutta hajotti Westermarckin toimintoja. Hän oli myös Jokioisten kartanon hoitokunnassa ja käsitteli siis suuria maakysymyksiä.

MAATALOUSTUOTTAJISSA

8.9.1917 valtuuston kokouksessa Bjarne oli ensimmäisen kerran läsnä. Hän oli ollut perustamassa Tuusulan maataloustuottajia ja Uudenmaan läänin maataloustuottajia

kuuluen molemmissa johtokuntaan ja näin tie aukeni keskusjärjestöön. Sen jälkeen paikalliset tehtävät jäivät, sillä keskusjärjestö vei kaiken Westermarckin ajan. Hän teki sitä yhtä aikaa kartanonhoidon kanssa ja sai siellä ideoita tuottajien pöytiin. Ilmari Auer oli tähän aikaan palkkioton sihteeri, jota perusteli sillä, että hän oli poikamies ja tehtävä oli hänelle mieluisa. Hän osti sitten vuonna 1926 Westermarckin Seutulan.

30.11.1917 käsiteltiin kahdeksan tunnin työpäivän ulottamista maatalouteen. Tästä asiasta alkoi Westermarckin ura maataloustuottajissa. Joulukuun kolmantena päivänä vuonna 1917 Bjarne oli läsnä, ja häntä pyydettiin laatimaan esitys siitä, miten maataloustyöväestön palkkaus voitaisiin järjestää niin, että työväki myös tulisi osalliseksi viljan ja maidon tuotosta. Tällöin oli vielä iltakokous, jossa Bjarne oli niin ikään läsnä.

Bjarne Westermarck otti tuottajien asiat sydämen asiakseen. Valtuuskunnan varapuheenjohtajaksi Westermarck valittiin 4.1.1918 siksi aikaa, kun Jännes oli ulkomailla. Johtokuntaan tulivat myös arkkitehti Harald Neovius ja Klas Holma, koska Jännes oli ainakin kuukauden pois. 8 tunnin työpäivä oli eduskunnassa. Valtuuskunta asetti komitean asiaa ajamaan, johon kuuluivat Pentti Hiidenheimo ja Bjarne Westermarck. 18.1. asetettiin työvaliokunta vielä asiaa ajamaan, mutta pöytäkirja jäi ilman nimikirjoitusta. Kansalaissota alkoi, kun tuottajat olivat organisoimassa toimintaansa.

Levottomuudet alkoivat 1917 työläisten ja muonamiesten mennessä lakkoon myös Järvenpäässä ja ulkotiloilla. Karjaa jouduttiin teurastamaan, kun kartanon lakkovahdit estivät lehmien lypsämisen. Tilan työnjohtaja puolusti Bjarnea, sillä hän oli hyväsydäminen työväelle. Kartanon tilanhoitaja Ljungberg oli pistetty kuoliaaksi pistimellä. Sodasta selvittiin, ja Bjarne eli huippuvuosiinsa 1917-1919.

Bjarne Westermarck sai kokea vuoden 1918 henkilökohtaisesti. MTK:n työ katkesi. Anton Valtter ja Bjarne olivat pidätettyinä Keravalla ja heidät uhattiin ampua. Mutta kun toukokuussa 1918 rauha jälleen koitti, ryhtyi Westermarck toimimaan tarmokkaasti niin MTK:ssa kuin tilallaankin. Ne kulkivat käsi kädessä. 28.5 1918 keskusteltiin viljan luovutuksesta niillä tiloilla, joissa muonamiesten pito oli hyvin järjestetty. Westermarck oli läpeensä agraarinen ja näki MTK:n edun olevan, että olisi mahdollisimman paljon viljelijöitä. Westermarck selvitti keskusliiton rahasioita ja antoi lähempää järjestelyä varten 7.500 markkaa. Sen jälkeen Westermarckin uudistukset järjestössä olivat kaukonäköisiä ja vaikuttavat yhä monin tavoin MTK:ssa. Kaikkia näitä hän ei tehnyt tosin itse, mutta näki ne.

13.6.1918 keskusteltiin siitä, olisiko syytä laittaa lehteen maataloustuotteiden hintaseuranta. Työpäivän pituus maataloudessa pantiin pöydälle. Kauppa- ja teollisuuskomission luottamusmieheksi valittiin varalle Westermarck.

6.8.1918 maatalouden koetoiminnan järjestäminen tuli MTK:ssa esille, ja suoraviivaisena miehenä Westermarck laittoi sen toimimaan omalla tilallaan, jota omassa luvussa on kuvattu. Maataloustuotteiden hinnat kiinnostivat Bjarne Westermarckia, sillä maataisvoi oli hänen mielestään meijerivoihin nähden liian halpa. Häntä pidettiin myös maataloustiedemiehenä, ja olihan hänellä julkaisukin Tullisuojeluksesta maataloudessa MTK:n sarjassa.

Vuoden 1922 maatalouskokousta ja maatalousnäyttelyä Tampereella varten laatimaan nimettiin Bjarne Westermarck. Jännes oli Berliinissä olevan kauppakomission puheenjohtaja ja pyysi edustamaan MTK:ta. Pöytäkirja tehtiin MTK:n ensimmäiseen vuosikokoukseen Etelä-Esplanadilla Agroksen tiloissa. Avajaispuheen piti Jännes. Keskusteltiin tulevaisuuden mahdollisuuksista ja todettiin, että tuottajat ovat olleet liian vähän liiton toiminnassa mukana. Kokouksessa valittiin Westermarck valtuuskunnan puheenjohtajaksi. Kansalaissodassa kuolleille punaisen terrorin uhreille Hiidenheimolle ja Holmalle Jännes piti puheen, samoin Westermarck. Punaiset valitsivat uhreikseen usein juuri edistyneitä viljelijöitä. Westermarck oli tarkistanut pöytäkirjan tuntien voimansa ja halunsa olla maan ensimmäinen viljelijä.

Puheenjohtajan tehtävää hoitamaan alkoi nyt Westermarck. Sihteerinä oli Auer. Kauppa- ja teollisuuskomissioon maatalouden edustajaksi tulivat Bjarne ja tohtori Wahl. Tässä vaiheessa huomattiin Westermarckin kyvyt, ja hänestä alettiin kaavailla kauppa- ja teollisuusministeriä. Ympyrät vain suurenivat, ja Westermarck tempautui itsenäisen Suomen kehittämiseen täysin voimin mukaan. Tuottajien tilit olivat sidottuina vuosikirjoissa 2.8. Bjarne oli taas läsnä, kun puhuttiin torppien ja mäkitupalaisten asuttamisesta. Westermarck selvitti maanostossa halpakorkoisten lainojen käyttöä tähän tarkoitukseen.

Westermarck esitti kysymyksen, miten seuraavan vuoden viljanluovutus olisi tehtävä. 4.11.1918 torppien lunastamisen ehdoista sovittiin, ja seuraavalla kerralla esitettiin Bjarnen kirjallinen alustus maatyöläisten asiain parantamiseksi. Hän oli Kallion vahva tuki torppariuudistuksessa.

16.1.1919 keskusteltiin maataloustuottajien talon saamisesta Helsinkiin, mikä toteutuikin Simonkadulle vuonna 1921. Esitys talosta oli tosin Gebhardin, mutta Westermarck sen siunasi.

22.11.1919 Maatalouspolitiikan tutkimustoiminta tuli esille myös ensimmäisen kerran MTK:ssa. 19.2.1919 rautatietariffeja oli alennettava. Westermarckin mielestä maatalouspoliittinen tutkimustoiminta oli saatava alulle. Työnvälitystoimisto oli luotava myös maataloustyöväestölle.

Valtuuskunnan puheenjohtajalle päätettiin antaa sama palkka kuin jäsenillekin. Bjarne Westermarck uhrautui koko tarmollaan MTK:n hyväksi tilanhoidon jäädessä toiselle sijalle. Todellisten maataloustuottajien määrä kasvoi, kun mm. Akseli Sarjakoski tuli lisäjäseneksi tuottajien johtokuntaan Nummelta. Westermarck korosti myös neuvonnan ja tuottajien yhteistyötä.

25-26.3. Valtuuskunnan puheenjohtajalle ei vielä kukaan annettu erityistä palkkaa. Liittoneuvosto yhtyi Westermarckin ponsiin elintarvikesäännöstelystä ylimenokaudella. Hänellä oli luistava eteenpäin pyrkivän miehen käsiala. Bjarne huolehti vuokraviljelijöiden itsenäisyyden edistämisestä. Westermarckin mielestä maatalouden parissa olevien järjestöjen tuli kiinteämmin olla yhteistoiminnassa.

8.4. 1919 Bjarne oli läsnä, kun Metsänomistajien Metsäkeskus pantiin alulle. Siitä kehittyi myöhemmin Metsäliitto - Metsä group. Samoin hän oli mukana raakasokeri-neuvottelukunnassa, joka johti kotimaiseen sokerintuotantoon. 14.4.1919 oli esillä Maaseudun tulevaisuuden eteenpäinvieminen. Westermarck esitti myös valtuuskunnalle, että keskusliikkeet saisivat olla mukana valtuuskunnassa, jotta maatalouden alalla toimivat yhteisöt saisivat kaikin voimin yhdistettyä voimansa. Niin ikään perustettiin kunnallisasiain neuvottelukunta. Huomiota kiinnitettiin myös hintojen vakiinnuttamiseen. 15.9.1919 saatiin perustettua maataloudellinen keskuskirjasto.

20.6.1919 Maaseudun tulevaisuuden tilaa käsiteltiin edelleen. 4.10.1919 Bjarne Westermarck kertoi kokousväelle valtuuskunnan toimista liittokokouksen jälkeen. Paikallisyhdistysten perustamispöytäkirjoja tuli paljon Westermarckin ja johtokunnan hyväksyttäväksi. Karjataloustuotteiden viennin vapauttamiseen pyrittiin myös. Puheenjohtaja huomautti samalla, että maataloustuotteiden vientilisenssit pitäisi siirtää kauppaja- ja teollisuusministeriöltä pois maatalousviranomaisille ja ministerille.

10.12.1919 Bjarne Westermarck oli jälleen läsnä ja alusti tulevan vuoden elintarvikesäännöstelystä ja vastasi maamiehen rahaliikennekysymykseen ja puhui työväen oloista nykyhetkellä. 29.3.20 Westermarck otti raakasokeriasian esille, todeten, että tuotannon turvaamiseksi viljelijöille kannattaa maksaa maailmanmarkkinaa kovempaa hintaa. Westermarck oli itse merkittävä

sokerijuurikkaan tuottaja ja Raakasokeri Oy:n hallituksessa. Hän halusi olla edellä niin teoriassa kuin käytännössäkin.

9.8. 1920. pohdittiin kotimaisen viljakaupan järjestämistä. Tampereen maatalousnäyttely pantiin Westermarckin vastuulle vuonna 1922. Tampereella piti julkaista teos Suomen talonpoika. Westermarck oli samaan aikaan Maaseudun tulevaisuudessa toimitusneuvostossa 1920-22, jolloin hän perehtyi lehden tekoon, mikä oli myöhemmin oleva hänen työnsä.

15.1. 1921 tehtiin toimintasuunnitelma vuodelle 1921. Pian sen jälkeen 18.1.21 Westermarck selosti keskusliiton raha-asioita Maanviljelijöiden klubilla. 22.1.1929 lainopillinen osasto perustettiin MTK:n toimistoon. Sen johtajaksi tuli T. Hyvönen, joka oli Westermarckin omissakin liiketoimissa tukena.

16.2.1921 Westermarck korosti eduskunnan maaseutuedustajien yhteisöllisyyttä ja sen jälkeen 4.3. 1921 valtion viljakaupan uutta järjestelyä. Westermarck oli kiinni kokonaan MTK:n toimissa ja halusi 15.3.1921 jo erota ulkoasiainministeriön asettamasta komiteasta. Maataloustuottajien toiminta oli kasvanut. Mukaan oli tullut tunnettu maatalousmies Sigurd Mattson. Kokouksista tuli virallisempia, kun esityslistat tulivat käyttöön.

5.4.1921 Bjarne Westermarck piti esitelmän, jossa hän selvitti Suomen ja Viron kauppasopimusta. Ympyrät vain laajenivat. 1- 2.5 1921 Maanviljelijöiden klubilla pidettiin taas kokous. 19.5.1921 oli mukana Maatalousseurojen keskusliiton puheenjohtaja J Jyskekin , joka myös piti tilaansa Tuusulassa. Kirjeitä ja aloitteita tuli yhä enemmän. MTK:n toiminta syveni.

9.9.1921 Westermarck avasi tulo- ja menoarvioon liittyvistä maatalousrahoista. Bjarneen luotettiin liiton taloudessa. Hänestä tuli myös valtiopäivämies Turun pohjoisesta vaalipiiristä, mutta hän ei ehtinyt kovan työtaakkansa vuoksi paljon puuhailta politiikan parissa, ei pitänyt puheitakaan. Hän ei ollut oikeastaan politiikko-tyyppiäkään, vaan näki Auerin tavoin politiikan voivan vahvistaa maataloutta, mutta ei olla itsetarkoitus. Auer oli ensimmäinen maalaisliittolainen Uudeltamaalta. Myöhemminkään hän ei mennyt politiikkaan, vaan hänestä todettiin vain ”agrar intresserad men inte språkpolitiker”.

Eduskuntatyönsä ohella hän seurasi edelleen viljakauppaa. 17.11. 1921 otettiin käsiteltäväksi maatalouden lainarahastojen perustaminen. Hän järjesti retkeilyn Järvenpäässä ja 27.1. selosti tullitariffia. Maataloustuottajien kokouksissa oli nyt

paljon virallisia asioita, ja siitä alkoi tulla yleisjärjestö aikaisemman paikallisen värin sijaan.

Westermarck vaikutti myös siihen, että silloin viikkolehtenä ilmestynyt Maaseudun tulevaisuus saatettiin siirtää MTK:n haltuun ja voitiin laajentaa kahdesti viikossa ilmestyväksi. Lehteä julkaisi aikanaan erityinen kannatusyhtiö. MTK lunasti tämän yhtiön osakkeita 25.000 markalla ja maanviljelysneuvos Westermarck niin ikään saman määrän, koska MTK:n rahat eivät antaneet myöten niin suuren rahamäärän kiinnittämiseen, että yhtiössä olisi saatu määräysvalta. Nämä osakkeet eivät koskaan tuottaneet mitään, kuten kannatusyhtiöiden osakkeiden usein käy, joten sijoitus oli katsottava puhtaaksi lahjoitukseksi.

Osoituksena siitä, miten maanviljelysneuvos Westermarck tunsii järjestön omakseen, kertoo silloinen sihteeri Holma, joka vuoden 1918 alussa kiinnitettiin MTK:n sihteeriksi, että Bjarne suoritti perätysten kolmena vuonna 8000 markan vuosittaisen kannatusmaksun järjestölle. Vuonna 1922 Bjarne oli mukana vähemmän MTK:n kokouksissa, kunnes sitten 10.1.1923 tuli MTK:n postiin ilmoitus, jossa hän pyytää eroa valtuuskunnan jäsenyydestä, koska ei ole sinä vuonna tilaisuudessa ottamaan osaa valtuuskunnan työhön. Jännekselle annettiin yö aika miettiä, haluaako hän jatkaa valtuuskunnan puheenjohtajana. Ilman kovia koettelemuksia Westermarck olisi siis voinut edelleen jatkaa Maataloustuottajien valtuuskunnan puheenjohtajana, mitä olisi ehkä halunnutkin.

Ruotsinkielinen lehdistö kävi voimakkaasti Westermarckin kimppuun: ”Myynyt tilansa ja ottanut Metsäkeskukselta 900.000 markkaa ja livistänyt maasta, eikä ollut toimittanut halkoja tarpeeksi, saanut kauppasumman toisessa kaupassa myymällä tilan rasitevapaana”, vaikka näin ei ollut ollut. Paikallisessa tuottajaryhmässä asia nähtiin lynkkauksena, ja Westermarckia sanottiin myös petetyn halkokaupassa.

Epäselvyyksiä oli myös Suomen maatalouspankin asioissa ja Kylvösiemen Oy:n kanssa. Alaspään kartano Janakkalassa, josta hän omisti osake-enemmistön, meni myyntiin edistyksellisyydestä huolimatta, samoin suuri kiinteistö Raivolassa ja Saarijärvellä huomattava määrä metsää.

Kaiken hälinän keskellä Westermarck kaipasi hetken rauhaa ja lähti vaimonsa kanssa Oscar 2 laivalla New Yorkiin. Suomesta lähetettiin pidätyspyyntö, ja astuttuaan maihin tammikuun 21. päivänä kapteeni pidätti hänet, minkä asian Suomen Kuvalehtikin uutisoi.

Takaisintulo Hankoon oli tuskallinen. Helsingin Sanomat ja Iltasanomat kirjoittivat tapauksesta. Väkeä oli paljon vastassa, kuului vihellyksiä, ilkkuvia huutoja ja ivallista hurraamista. Hän sai myös kuritusta.

Hänen puolisonsa Elvi totesi, että mieheni ei voinut nähdä elämänsä työn Järvenpään tilusten siirtymistä toisiin käsiin, ja siksi aikaa kun realiseerattaisiin, halusi hän olla poissa terveytensäkin vuoksi. Kuulusteluissa ei todettu mitään rikollista, ja Westermarck laskettiin vapaaksi.

Westermarck tuli Maalaisliittoon suurena kykynä, sivistyneenä taitomiehenä kaikkien puolueisiin lukeutuvien suomalaisten maanviljelijöiden ensimmäisenä luottomiehenä. Westermarck hyväksyi Maalaisliiton ohjelman keväällä, ja satakuntalaiset tahtoivat hänet ehdokkaakseen mm. kieliasian ja kansalliskysymyksen vuoksi. Syytteet haittasivat ehdokkuutta Maalaisliitossa.

Tunnettu maatalousmies Uno Brander totesi, että se työ, minkä maanviljelysneuvos Westermarck oli tehnyt tilallaan toimeenpannen lukuisia hyvin harkittuja uudistuksia, traktorit, kasvinjalostus ja siemenviljely, viljan kuivaus, olkirehun valmistaminen, salaojitus ja työväen olojen järjestely, olivat arvostettuja. Hän oli kaukonäköinen ja menestynyt ura MTK:ssa esikuvallisesti uhrautuen olivat perusteluina kunniamaininnoille. Hän oli esikuvallinen ja uhrautuva, eikä Lex Kalliosta olisi tullut mitään ilman Westermarckin agitiointia.

Maatalousasiantuntija Pitkäniemi totesi puolestaan, että maatila- ja metsäkeinottelullaan hän hävisi suuria summia ja joutui yhä sotkuisempiin raha-asioihin ja lopuksi poistumaan maasta ja vararikon. Hänen mukaansa Westermarck oli aina liikkeessä ja aina puuhassa ja jätti jälkeensä joukon raiskattuja tiloja. Jo ennen myyntiä irtautuivat kartanosta Haarajoki ja Malmari, Pietilä 1921, 1924 Seutula, Stenbacka ja Änäs.

Westermarck ei viihtynyt osuustoiminnassa. Pellervo-seurasta hän erosi vuoden jälkeen, Hankkijasta jonkun kuukauden jälkeen ja liittyi sitten Agrokseen. Valiosta hän pysyi erossa.

Pitkäniemen mukaan maanviljelijänä Bjarne Westermarck oli liikemies, osti ja myi tiloja, metsiä ja karjaa yms, on aina menossa ja puuhassa vastakohtanaan osuustoiminnallinen viljelijä, joka puurtaa arkista askaretaan.

JÄRVENPÄÄN KONKURSSI

Maan itsenäistyminen vei Westermarckin yhä suurempiin toimiin kansanedustajaksi Turun läänin pohjoisessa vaalipiirissä. Tilanhoito jäi jo vuonna 1918 vähemmälle huomiolle.

Svenska Pressen kirjoitti laajasti 1921-23 Westermarckista: ”Pettänyt isiensä perinnön, liehakoinut nationalisteja ja pienviljelijöitä. Omat ja vieraan rahat olivat menneet sekaisin”, mutta näyttöä rikollisesta toimista ei tullut.

Westermarckin vaiheita tutkinut Raevuori toteaa, että raha-asiat olisivat hoituneet ilman luottamustoimia, sillä tilat olivat hyvässä viljelyksessä, eikä kartanossa eletty tuhlaavaisesti. Hän ei ehtinyt valvoa kaikkia, ja tuli vilppiäilyjä.

Westermarckin väitettiin ottaneen ennakkoa liikaa halkomäärästä, mistä ei myöskään tullut näyttöä. Tampereen näyttelyn aikaan velkataakka oli uhkaava. Sen keventämiseksi oli muutamia tiloja lopetettu, samoin kasvinjalostustoiminta ja ryhdytty moninaiisiin liikeyrityksiin. Tarina alkoi olla lopussa. Asioista eikä ei ollut otettu kunnolla selvää, vaan oli päätä pahkaa turvauduttu poliisiin.

Westermarck vapautettiin, mutta suhteet pankkiin eivät olleet entisellään. Pääosa kartanosta oli myyty valtiolle, kun ensin sivutilat olivat itsenäistyneet. Professori Serlachius kirjoitti Uudessa Suomessa, että oli tapahtunut oikeusmurha.

TYÖN TULOS: JÄRVENPÄÄN KAUPPALAN SYNTY

Kun maanviljelysneuvos Westermarckin suurisuuntaiset suunnitelmat Järvenpään kartanosta maatalouden mallitilaksi varojen hupertessa epäonnistuivat, hän ryhtyi talouden vuoksi myymään maistaan osan pientiloiksi, joita myytiin yksityisille. Kantatilan osti valtio, joka kiinnitti sen vuonna 1925. Noin 200 hehtaarin suuruinen alue kylän keskustassa varattiin huvila- ja tehdaspalstoina myytäväksi, koska se oli liikenteellisesti edullinen.

Asuntojen rakentamisen helpottamiseksi Westermarck osti ja tuotti Järvenpäähän Terijoelta venäläisten kesäasukkaiden jäljiltä sinne jääneitä huviloita ja myi niitä halvalla tonttien omistajille ja tuki heitä lainoinkin. Matti Uusitalo oli Westermarckille kaikki kaikessa: hän huolehti huviloiden siirrot ja jäi vuonna 1931 yksityisyrittäjäksi perustaen liha- ja sekatarvikaupan.

Westermarckin toimien tuloksena kylä tulvahti äkkiä täyteen tehtaita ja työpajoja : 30 - 40 tuotantolaitosta, joka oli vertaansa vailla Suomen historiassa. Pulavuodet harvensivat yrityksiä, eivätkä ne pystyneet vastaamaan veloista Westermarckille, jolloin hänelle tuli vararikko.

Elintarvikealalle syntyi yrityksiä kuten Oy Arla, Oiva-juusto, kahvinpaahtimo, mylly, Järvenpään vesitehdas. Niin ikään metalli ja konetehdas Mekanikus, metallitehdas Galvanoteos, Automaatti-paja, Järvenpään vesi. Muita yrityksiä olivat Järvenpään vesi- ja lämpöjohtoliike, kone- ja autokorjaamo, polkupyöräkorjaamo, korjaus- ja kengityspaja; tekstiiliteollisuudessa turkis- ja lakkitehdas, silkki- ja villakutomot, paitatehdas ja kehruutehdas; puuteollisuudessa höyläämö, puutavaraliike, kirjapaino ja kotelotehdas; kiviliike ja lasitehdas.

Oiva-juuston pääosakkaana oli Valio, Westermarck itsekin osakas ja hallituksen jäsen. Se toimi vanhassa meijerissä, joka myytiin kuitenkin Järvenpään kumitehtaalle. Lasitehdas syntyi pula-ajan kynnyksellä ja lopetti 1934.

Kenkätehdas Esko Oy:llä oli työntekijöitä oli 50 ja se oli suurin työnantaja Järvenpäässä. Vuonna 1928 perustettiin hansikastehdas, jossa osakkaana oli Westermarck, raketitehdas Nils Dahl Espoosta, silkkitehdas, plyysi- ja mattotehdas, Järvenpään rautavalimo, Järvenpään huonekalutehdas.

Bjarne Westermarck teki sisäasiainministeriölle aloitteen kauppalasta, joskin hanke pysähtyi pulakauteen toteutuakseen sitten myöhemmin. Westermarckin uusi suunnitelma oli syntynyt sen taloudellisen ahdingon alla, johon hän oli joutunut kartanon suurisuuntaisten uudistusten johdosta ja oli tarve suoriutua suurista veloista.

Westermarck siis antoi sysäyksen Järvenpäälle. Mallitilalla oli hyvä alku, mutta kun se taloudellista syistä oli pakko lopettaa, alkoi Westermarck miettiä toista suunnitelmaa, ajatusta kehittää Järvenpäästä asutus- ja pienteollisuuden keskus. Yhteydet pääkaupunkiin olivat hyvät, ja halpa kunnallisvero. Vanha apteekintalo vuoteen 1962 saakka sekä liikerakennus Erkomaa ovat jääneet jäljelle Terijoelta siirretyistä 200 talosta merkittävimpinä. Itäisessä kaupunginosassa on myös alkuperäisiä rakennuksia, Westermarckin lahjoittama rakennus Terijoelta.

Westermarck lahjoitti suullisesti yhteiskoululle ensimmäisen tontin ja koulurakennuksen, joka oli siirretty Terijoelta vuonna 1928. Asia huomattiin 28.9.1972, jolloin Bjarne Westermarckin perikunnan puolesta poika Nils allekirjoitti luovutuskirjan.

Westermarck teki lopullisen konkurssin 1929, jolloin vain Nastolan talo jäi jäljelle. Järvenpäässä on Pauli Salorannan tekemä kaupunkipolku vanhoista rakennuksista, joista Järvenpään kartanon viljamakasiini on vanhin. Westermarck oli Tuusulan sähköistämisen puolestapuhuja ja oppikoulun isä. Hän teetti Järvenpäässä maankäyttösuunnitelman.

NASTOLAN AIKA

Bjarne tuli Nastolaan 1930-luvun vaihteessa. Jonkin aikaa hänellä meni selvitellessä tilan toimintasuunnitelmia ja koko elämänsä ja aloittaa kanojen hoito.

Bjarne Westermarck oli ikuinen optimisti, ja nähdessään kalkkunoita totesi: ”Näissä on meidän tulonlähde”. Pian hän huomasi myös mahdollisuuden toimitustyönkin tekemiseen. Westermarckille oli jäänyt konkurssin jälkeen tila Nastolassa ((Kesäranta) Niin oli uudet elämänpuitteet luotu. Entinen elämä Järvenpäässä oli jäänyt taakse, ja nyt alkoi uusi elämä. Järvenpään kartanon asioista ei yleensä puhuttu.

Tila sijaitsi Ruuhijärvellä, joka oli suhteellisen lähellä (9 km) rautatieasemaa. Näin Westermarck pääsi mukavasti Helsinkiin, jossa koko ajan hänellä ja puolisoillaan oli kaupunkiasunto, viimeksi Töölöntorinkatu 11 B 48 vuonna 1936 rakennetussa kerrostalossa. Asunto oli vaihtunut usein, sillä he olivat asuneet Neljännellä linjalla, Pihlajatiellä ja Töölöntorin kadun muissa taloissa.

Ruuhijärvelle veti Bjarnea järvi, jonka rannalla tila sijaitsi, aivan kuten Järvenpään kartano Tuusulanjärven rannalla. Tilan hän osti lapsettomalta parilta ja aloitti kana- ja kalkkunatalouden. Westermarckin tila sinänsä ei ollut pieni, joskaan ei verrattavissa Järvenpään kartanoon. Siinä oli alunperin 50-60 hehtaaria maata, peltoa 13 hehtaaria, joka ei kuitenkaan itse asiassa ollut Westermarckin elämäntyö. Navetassa oli seitsemän lehmää, joita hoiti hänen tyttärensä Gunnel Veikko Honkasen kanssa. Heidän tilansa erotettiin alkuperäisestä tilasta. Naimisiin he menivät sodan aikana. Veikolla oli sotilaspuku.

Bjarnen aikana tilalla ei ollut traktoria, joskin se myöhemmin hankittiin. Tilan päärakennus oli punainen maalaistalo, jossa kanala oli erikseen.

Kanat ja sen sukuiset lintueläimet olivat tilan erikoisuus ja ankan- ja kananmunia vietiin Lahden torille myytäväksi. Eläimet olivat Bjarnen ja erityisesti poikansa Hakonin mielenkiinnon kohde. Hänestä tulikin eläinlääketieteen professori yliopistossa. Eläimiä oli erilaisia, kuten pesukarhu ja kilpikonna, joilla oli tarha Nastolassa, jossa hän itse asiassa vietti vain kesäaikoja ja oli muuten Helsingissä.

Bjarne oli menevä myös Nastolassa. Hän oli jo Järvenpäässä tottunut auto-osuuskunnassa kuorma-autoihin ja Polttoaine Oy:ssä halkokauppaan, jota ryhtyi jatkamaan Nastolassa. Hänellä oli neljäkin autoa, joita naapurin miehet ajoivat. Talviaikana itse asiassa tarvittiin halkoja paljon, kun ei ollut vielä keskuslämmityksiä. Westermarck järjesteli kauppoja ja ajoja. Elämänmyönteisyys ja yritteliäisyys oli säilynyt, ja innostus maatalouteen oli uupumaton. Hänen vain tarvitsi saada siihen itselleen sopivat muodot, jotta siinä voisi viihtyä. Hänen tilanhoitonsa olikin osa-aikaista, uutta sekini.

Tila jäi elämään osin erillisenä Gunnelin ja Veikko Honkasen tilana, osin kesäpaikkana, joka se vieläkin on. Hakon oli tunnettu karjan lääkitsijä Nastolassakin, ja hän välillä auttoi paikallisia tuottajia. Bjarne ei kuulunut paikallisiin tuottajiin.

Bjarne nähtävästi piti tästäkin elämänmuodosta, koska se kesti koko lopun elämän. Hänestä tuli vuonna 1943 Lantmannabladetin päätoimittaja ja saattoi luoda henkilökohtaisia suhteita erityisesti ruotsinkielisiin maatalousmiehiin, joskaan politiikkaan hän ei ryhtynyt myöhemminkään.

Westermarckit eivät sinänsä ottaneet paljonkaan osaa nastolalaisten elämään. Heidät toki tunnettiin hyvin ja juuri Bjarne oli ystäväystynyt diplomi-insinööri Toikan ja Starckjohanin omistajien perheen kanssa. Ajatukset saattoivat olla keskustelussa siten henkevämmät, sillä Bjarne oli myös seuramies, johon oli tottunut jo Tuusulanjärven taiteilijayhteisössä. Sibelius hankki Westermarckeilta tontinkin.

Bjarne oli yritteliäs Nastolassakin, sillä hänellä oli siellä kasvihuoneita, jossa oli puutarhuri. Tuttua jo Järvenpäästä. Hän olikin merkittävä työllistäjä paikallisissa maalaisoloissa, sillä jollakin tavoin väkeä saattoi olla töissä kymmenkunta henkeä. Lisäpeltoakin Bjarne vuokrasi.

Eläinten hoito jäi myöhemmin pois, mutta Gunnelilla oli kalliolla kilipukkeja. Hän oli maalaisihminen. Hänkin oli opiskellut, mutta talon työt veivät ajan. Perheyhteisö saattoi olla kuitenkin hyvä, vaikkakin Nils ja Hakon olivat saaneet vaikutteet maatalousopintoihin jo Järvenpäässä. Sinänsä tilanpito poikkesi talonpoikaisesta maataloudesta, mutta tunnettuja he aina Nastolassa olivat ja nähtäessä vaihdettiin kuulumisia.

Hän kuitenkin etsi vähän parempaa elämää kykyjensä mukaan ja oli toimelias. Hän oli nähnyt kaikenlaista maataloutta ja se oli itse arvo kaikin tavoin. Pienviljelyskin oli luontevaa hänelle, sillä hän oli maatalousmies enemmän kuin vain kartanonherra,

joka näki sisällön. Kaikenlainen maaseudun liiketoiminta kiinnosti häntä ja hän toimi Nastolassakin kaupanvälittäjänä.

Tila oli alun perin keskellä kylää, mutta sieltä haluttiin pois järven rannalle. Sinänsä oli vanha sukutila, tyypillinen paikkakunnalla. Kanala oli Veikon rakentama. Työmiehet hoitivat työt. Westermarck oli herrasmies, puku päällä ja kravatti kaulassa.

Pellot kasvoivat kauraa, vähän vehnää itselle jauhoksi, normaalia talonpitoa. Veikko hoiti karjat, jotka olivat rotulehmiä, kuten Järvenpään kartanossa. Maito meni Nastolan meijeriin.

Työmiehet olivat tuttuja asukkaita läheltä. Jussi Rintanen oli työmiesten pomo. Ankanmunia vietiin osuuskauppaan ja Huvisen kauppaan.

Hän ei kirjoittanut paikallisiin lehtiin, koska oli ruotsinkielinen. Bjarne ei kuulunut paikalliseen tuottajayhdistykseen, vaan teki työtä omaan lukuun. Ruuhijärvellä huomattiin, herrasmiehet tunnustettiin, ei käyty, Ossi Oso muistelee.

Tuomas Westermarck muistaa, että kartanon kaatuminen oli kova koettelemus. Elvin tuki oli vaikeina aikoina tärkeä. Kesärannassa oli Jukka-hevonen. Meille lapsenlapsille Elvi oli fammo. Siipikarjan lisäksi siellä viljeltiin parsaa, maissia ja hoidettiin kaneja. Ruokailu alkoi säännöllisesti ruokarukouksella.

Joulut oli suuri tapaus. Elvi soitti pianolla jouluvirsiä ja Bjarne - isoisä fafi - oli vakiopaikallaan kulmasohvan toisessa päässä. Elvi eli 32 vuotta Bjarnen jälkeen 89-vuotiaaksi.

Kesärannassa oli broilereita Wyandotte ja Sussex-kanat, pronssikalkkunat, muninta-ankat, Emden-hanhet, joutsenet, Campbel-ankat ja helmikanat, silkkikanat, intialaiset juoksuankat sekä Pleking- ja Myrdia-kanat. Tanskasta tuotiin lentokoneella päivän vanhoja poikasia. Hautomakoneet olivat Kesärannan alakerrassa.

Hakon sai vuoden 1932 yleisessä maatalousnäyttelyssä Lahdessa siipikarjanhoidon kunniapalkinnon, keskituotanto oli 320 munaa vuodessa. Ankanmunat tekivät hyvin kauppansa. Hakon vei 200 kappaleen laatikoita Elantoon.

Latmannabladet, jota Bjarne oli toimittamassa, ilmestyi Helsingissä 1937-1970 ensin vuodesta 1934 Hufvudstadsbladetin liitteenä. Se siirtyi vuonna 1970 takaisin Hufvudstadsbladetiin. Bjarne Westermarck oli lehden päätoimittaja 1943-45 ja Nils 1945-47. Lehden levikki oli 17.000-19.000 kpl.

Lehdessä oli kotimaisia ja pohjoismaisia maatalousuutisia, mainoksia ja pienempiä juttuja ja hintailmoituksia. Bjarnen panos lehden hyväksi ei tule esiin kirjoittajien nimissä. Uutiset olivat sinällään, mutta Westermarck lienee tehnyt suurimman työn ideoidessaan lehteä ja pitämällä yhteyksiä, jotka olivat hänelle entuudestaan tuttuja. MTK:ssa hän ei enää vaikuttanut, kuten ei RKP:ssäkään.

BJARNE WESTERMARCKIN LUOTTAMUSTEHTÄVÄT

Westermarckin luottamustehtävät: eduskunnan jäsen, MTK:n valtuuskunnan pj, maatalouden edistäjä lisätyssä rautatiehallituksessa, kauppa - ja teollisuuskomission jäsen, elintarvikeministeriön elintarvikekomitean puheenjohtaja, Raakasokeri oy:n perustaja ja hallintoneuvoston puheenjohtaja, Metsänomistajien Metsä paloapuyhdistyksen perustaja ja hallintoneuvoston jäsen, Valtion siementarkastuslaitoksen johtokunnan jäsen, Salaojayhdistyksen johtokunnan jäsen, Hankkijan johtokunnan jäsen, Jokioisten kartanon hoitokunnan jäsen, Pellervo-seuran johtokunnan jäsen, Suomen maatalous-osakepankin hallintoneuvoston jäsen, Metsänomistajien Metsäkeskus oy:n perustaja ja hallintoneuvoston varapuheenjohtaja, Valtion viljakonttorin johtokunnan puheenjohtaja, maataloustuotantokomitean puheenjohtaja, ynnä lukuisten maataloudellisten komiteoiden jäsen, Tuusulan kunnanvaltuuston jäsen.

Nils Westermarck totesi muistopuheessaan, että Bjarnella oli henkisiä lahjoja. Vaatimattomuus, nöyryys ja avuliaisuus yhdistyivät tarmokkuuteen, työteliäisyyteen ja tahdon lujuuteen. Hän oli kaukonäköinen ja viisas, kesti tyynesti elämän koettelemukset. Hänellä oli valoisa elämäkatsomus.

Kirjallinen tuotanto: Maatalous ja tullisuojaus. MTK:n julkaisu 1921

LÄHTEET

ARKISTOLÄHTEET

Brages pressarkivet

Eduskunnan kirjasto

Helsingin kaupungin arkisto

Hämeenlinnan maakunta-arkisto

- maatalouslaskenta 1920

Kansalliskirjasto

- Westermarckin kartanot 1921

Maataloustuottajien keskusliiton arkisto

- Valtuuskunnan pöytäkirjat 1917-1923

Nastolan maataloustuottajat

Suomen elokuva-arkisto

Viikin tiedekirjasto

Abo akademi

KIRJALLISUUS

Aarrevaara, Heikki Suomen salaojituksen historia. Jyväskylä 1993

Jutikkala-Nikander, Suomen kartanot ja suurtilat

Koskikallio, Onni Maaseudun tulevaisuuden taipaleelta 1954

Rosenberg, Antti Suur -Tuusulan historia 2.3. 1998

Suomen salaojituksen historia

Uudenmaan läänin maataloustuottajat

LEHDET

Lantmannabladet

HAASTATTELUT

Pekka Alaspää, tilanomistaja

Ossi Oso, maanviljelijä Nastolasta

Tuomas Westermarck kirjallinen tiedonanto